

Borgmästaren i Nyköping

Spår av bebyggelse från medeltid och nyare tid

Arkeologisk förundersökning

Fornlämning Nyköping 231:1
Borgmästaren 2
Nyköpings stad och kommun
Södermanlands län

Kristina Jonsson

Borgmästaren i Nyköping

Spår av bebyggelse från medeltid och nyare tid

Arkeologisk förundersökning

Fornlämning Nyköping 231:1
Borgmästaren 2
Nyköpings stad och kommun
Södermanlands län

Kristina Jonsson

Utgivning och distribution:
Stiftelsen Kulturmiljövård
Stora Gatan 41, 722 12 Västerås
Tel: 021-80 62 80
E-post: info@kmmmd.se

© Stiftelsen Kulturmiljövård 2016

Omslagsfoto: Den medeltida husgrunden i schakt 2. Foto mot norr av Britta Kihlstedt.

Upphovsrätt, där inget annat anges, enligt Publik Licens 4.0 (CC BY)
<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>

Lantmäteriets kartor omfattas inte av ovanstående licensiering.
Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet. Medgivande 669010 samt MS2012/02954.

ISBN 978-91-7453-563-1

Tryck: JustNu, Västerås 2016

Innehåll

Sammanfattning	5
Inledning.....	7
Bakgrund – historia och arkeologi	8
Den arkeologiska undersökningen	12
Undersökningsområde.....	12
Syfte och metod	12
Resultat	14
Tolkning och diskussion	17
Utvärdering	18
Referenser.....	19
Tekniska och administrativa uppgifter	20
Bilaga 1. Schaktbeskrivningar.....	21
Bilaga 2. Fyndlista	21

Sammanfattning

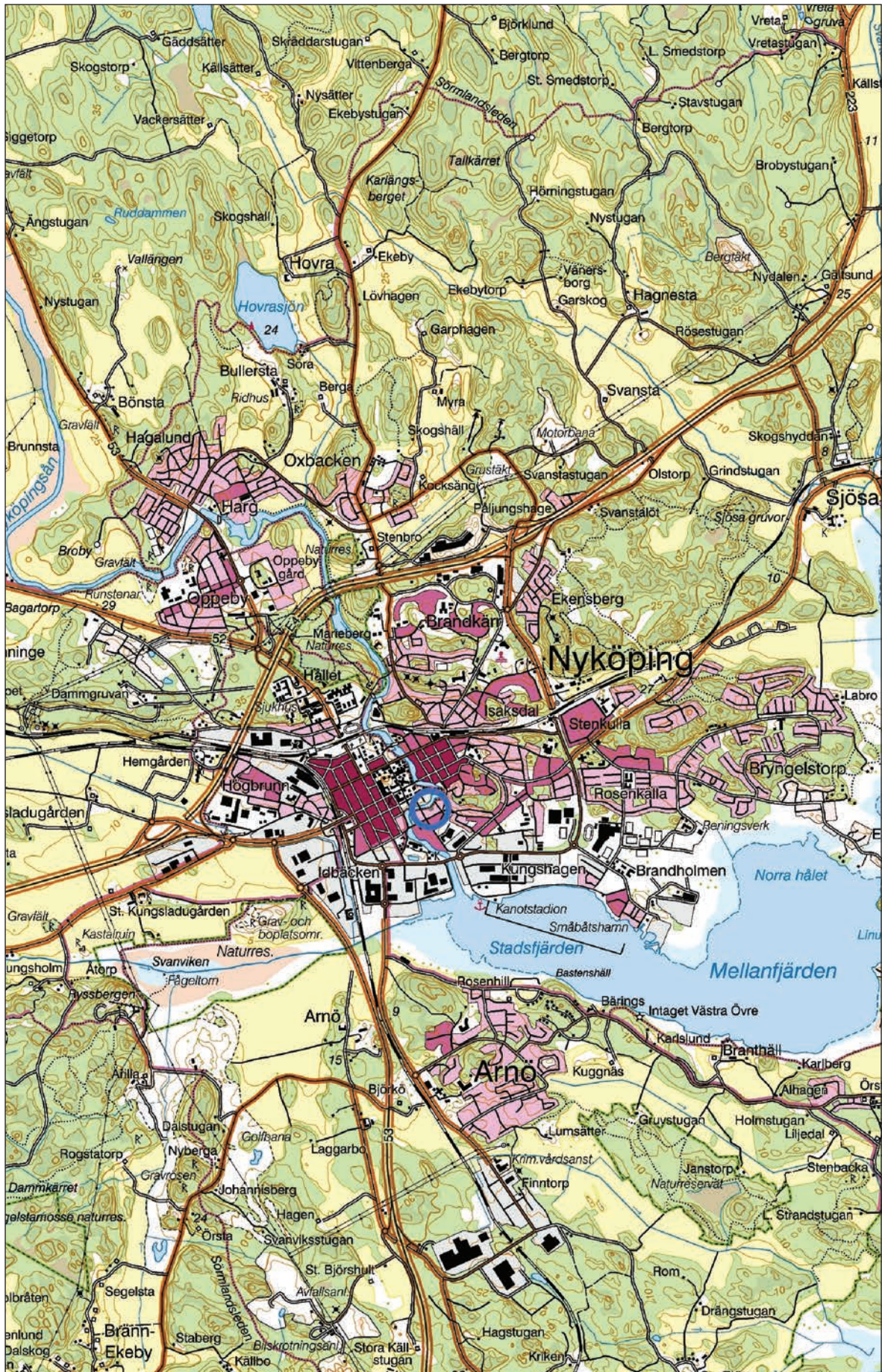
Med anledning av schaktning för dränering i anslutning till en byggnad inom fornlämning Nyköping 231:1 (stadslager i Nyköpings centrum) har Stiftelsen Kulturmiljövård (KM) utfört en arkeologisk förundersökning under augusti–september 2016. De berörda ytorna ligger inom fastigheten Borgmästaren 2 samt i Lilla Strömgatan i de södra delarna av Nyköpings stadskärna, intill Nyköpingsån (figur 1–2). Nyköping har medeltida anor som stad – det äldsta bevarade skriftliga omnämmandet av staden är från 1250. Arkeologiska undersökningar har dock påvisat att bebyggelse redan fanns under tidig medeltid i anslutning till Nyköpingsån.

De ytor som skulle schaktas ur i samband med exploateringen låg samtliga i direkt anslutning till den stående tvåvåningsbyggnaden på tomten Borgmästaren 2. Man skulle gräva dels ett schakt runt hela byggnaden, dels utlöpare till befintliga eller planerade brunnar. Syftet med förundersökningen var i huvudsak att bilda underlag för länsstyrelsens fortsatta handläggning i ärendet. Förundersökningen skulle klargöra eventuell förekomst av kulturlager och konstruktioner. Vidare skulle kulturlagens tjocklek samt lager och eventuella konstruktioners karaktär och datering fastställas. Förundersökningen skulle också resultera i en värdering av lämningarnas kunskapspotential.

I samtliga schakt mot byggnadens väggar påträffades kulturlager, synliga i de yttre schaktväggarna. De yngre lagren i schakten norr och öster om byggnaden har daterats till 1700-tal med hjälp av keramikfynd. I schaktet längs byggnadens södra sida kunde rester av en sten- och tegelmurad källare dokumenteras. Källaren är äldre än ett ovanliggande kulturlager som möjligen har samtida datering med de ovan nämnda.

I schaktet som grävdes längs byggnadens östra sida framkom en syllstensgrund till en byggnad som tidigare varit föremål för en delundersökning 2009. Byggnaden daterades då till sent 1200- eller 1300-tal med hjälp av ¹⁴C-analys. I botten av samma schakt, liksom i schaktet norr om byggnaden, fanns kulturlager som torde vara tidigmedeltida.

Inga arkeologiska lämningar fanns i det schakt som grävdes i Lilla Strömgatan.

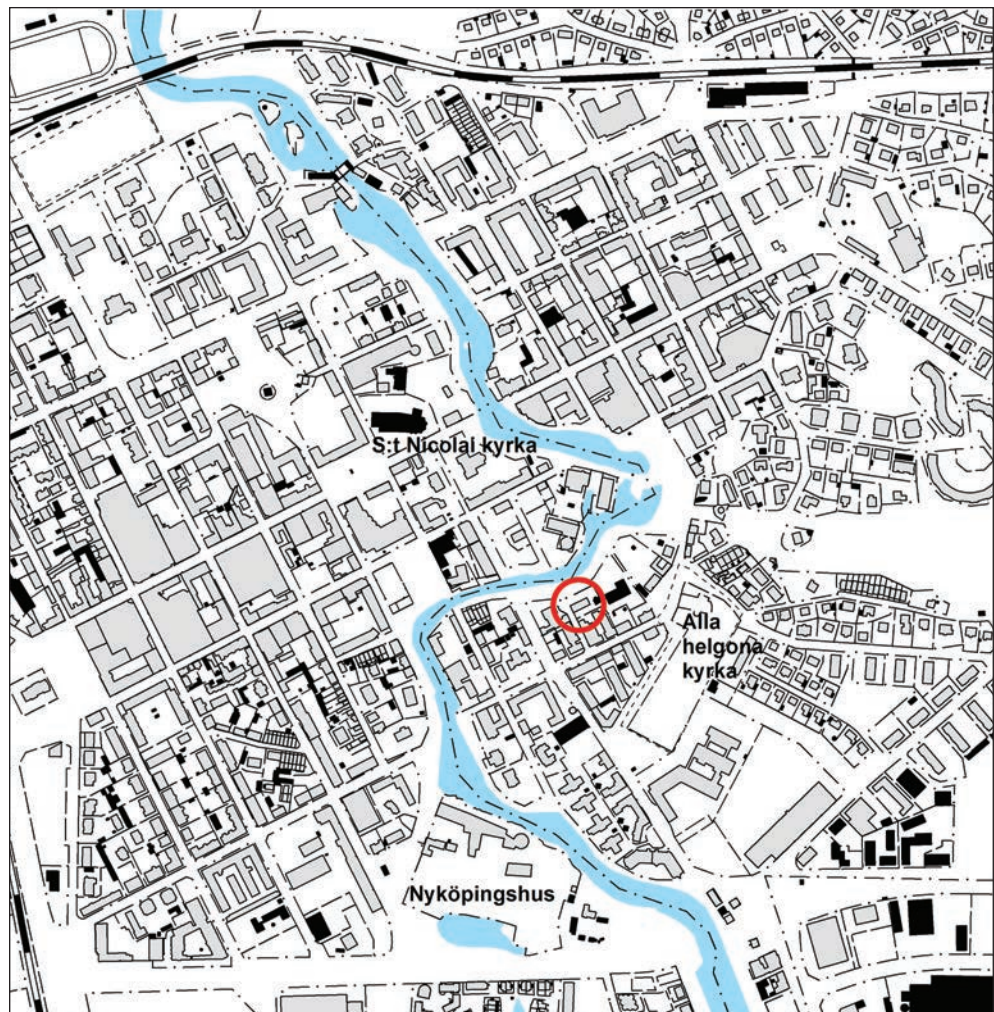

Figur 1. Utdrag ur digitala Terrängkartan. Platsen för undersökningen är markerad med en blå ring. Skala 1:50 000.

Inledning

Med anledning av schaktning för dränering i anslutning till en byggnad inom fornlämning Nyköping 231:1 (stadslager i Nyköpings centrum) har Stiftelsen Kulturmiljövård (KM) utfört en arkeologisk förundersökning under augusti–september 2016. De berörda ytorna ligger inom fastigheten Borgmästaren 2 samt i Lilla Strömgatan i de södra delarna av Nyköpings stadskärna, intill Nyköpingsån (figur 1–2).

Undersökningen genomfördes efter beslut av Länsstyrelsen i Södermanlands län, och uppdragsgivare var Erik Ekman (för tomtmarken) samt Nyköpings kommun (för gatumarken). Projektledare för den arkeologiska undersökningen var Kristina Jonsson, som även har sammanställt denna rapport. Britta Kihlstedt deltog som projektmedarbetare i fält. Datering av keramik har gjorts av Mathias Bäck, Arkeologerna (Statens Historiska Museer).

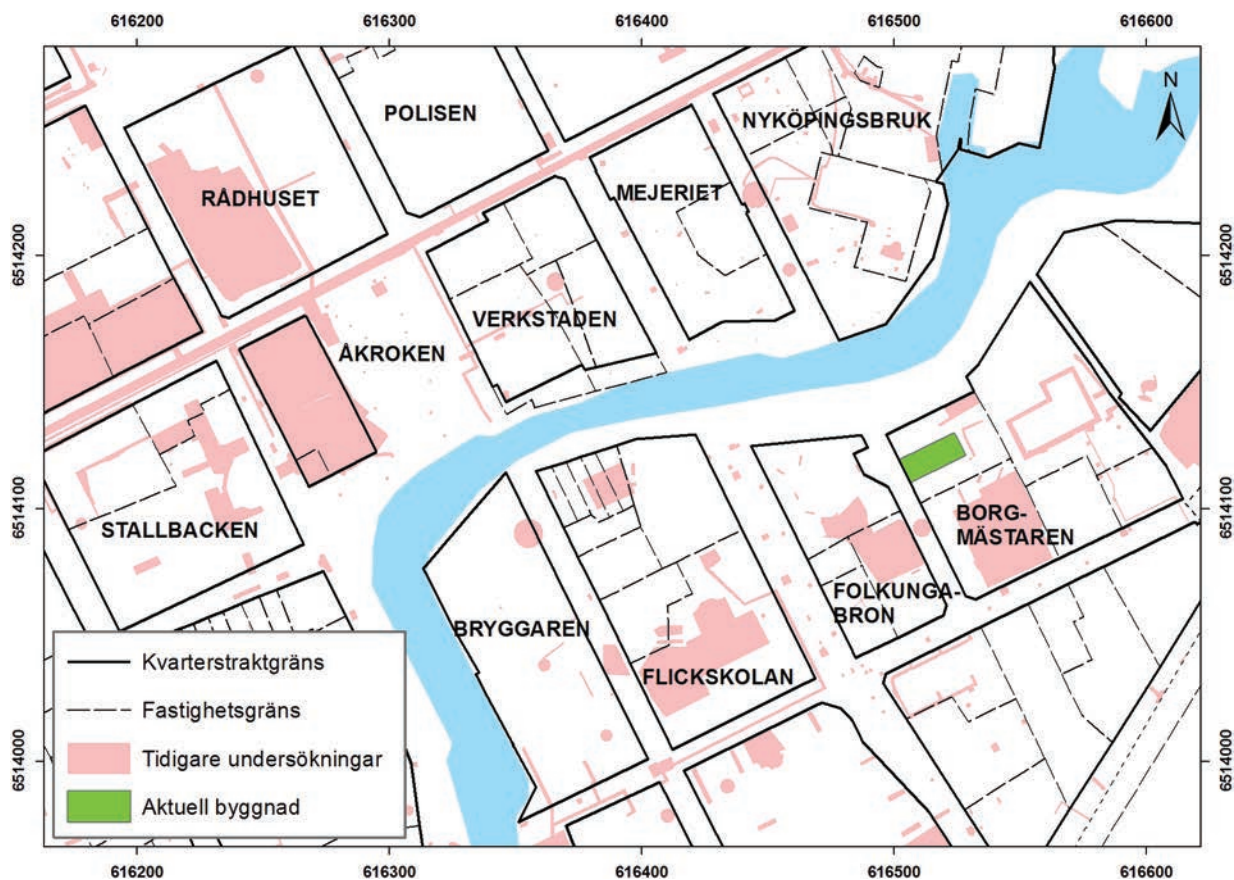

Figur 2. Undersökningsområdets läge vid Nyköpingsån, markerat med en röd ring. Utdrag ur digitala Fastighetskartan. Skala 1:10 000.

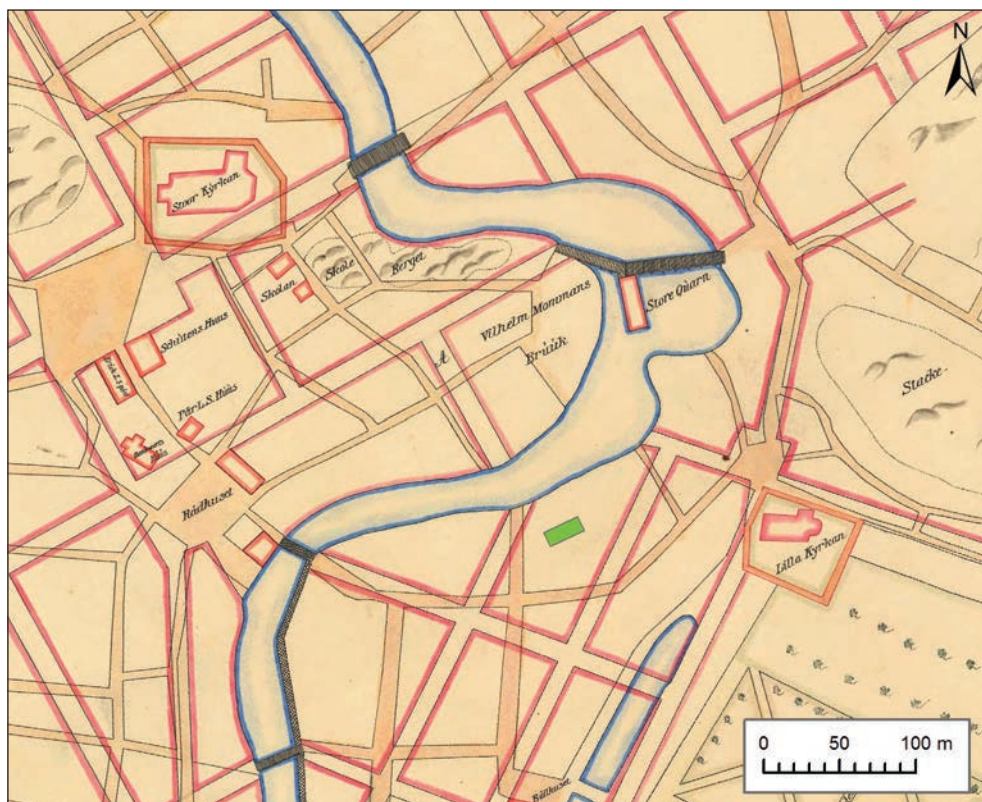
Bakgrund – historia och arkeologi

Nyköping har medeltida anor som stad – det äldsta bevarade skriftliga omnämmandet av staden är från år 1250. Arkeologiska undersökningar har dock påvisat att bebyggelse fanns redan under tidig medeltid i anslutning till Nyköpingsån; norr om den inom fastigheterna Rådhuset, Stallbacken och Åkroken, och söder om den i Flickskolan, Folkungabron och Borgmästaren (Nordeman & Douglas 1987:204; Pettersson 2009:6, för fastigheternas lägen se figur 3). Franciskanerklostret, grundat 1280, låg i det som idag är Flickskolan. Vid den senaste stora undersökningen inom fastigheten Åkroken påträffades även förhistoriska lämningar i form av två stora byggnader anlagda vid 600-talets mitt vilka har tolkats som båthus (Gustafsson & Norberg 2014:19ff). Förhistoriska fynd har även gjorts i andra delar av den centrala stadskärnan på ömse sidor av ån (Gustafsson 2014:26ff).

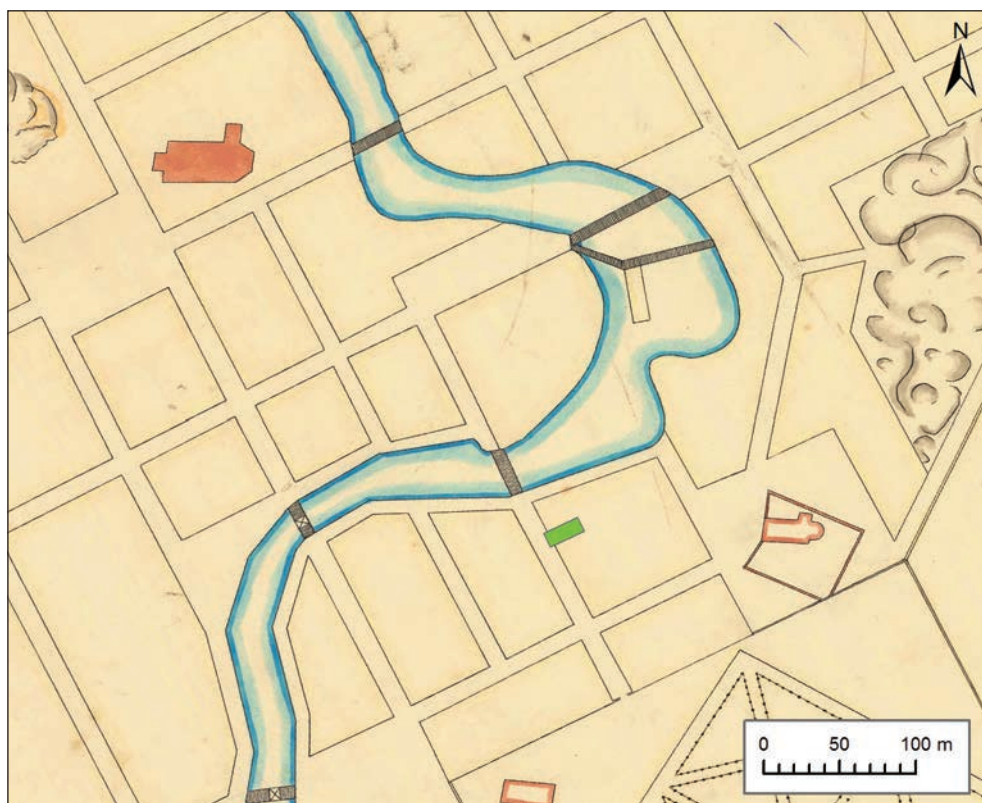
Historiska kartor och stadsplaner över Nyköping finns från 1665 och framåt. Från 1665 finns två versioner. Den första visar en plan över gatunätet som det såg ut före den ödesdigra branden som drabbade staden samma år, tillsammans med ett förslag på en ny rutnätsplan (figur 4). Den andra (figur 5) visar en något annorlunda rutnätsplan, som framför allt skiljer sig från den första i delarna där Borgmästaren ligger. Det var den andra planen som kom att genomföras, vilket kan ses i senare 1600-talskartor från 1676 och 1696 som förefaller vara faktiska avmätningar (figur 6–7). Fastigheten har behållit ungefär samma form sedan 1600-talets slut fram till idag (jfr kartor i figur 6–9). Den inre tomtindelningen har förändrats något genom tiderna, men inom den yta som den arkeologiska förundersökningen berörde har läget i princip varit konstant från sent 1600-tal till in på 1900-talet (jfr kartor från 1696 och 1923 i figur 7 och 9).

Figur 3. Området vid Nyköpingsåns krökning där medeltida lämningar påträffats. De rosa fälten visar lägena för tidigare arkeologiska undersökningar. Utdrag ur digitala Fastighetskartan och Stads-GIS över Nyköping.

Figur 4. Plan från 1665 som dels visar det äldre gatu- och kvartersnätet från tiden före branden (orange fält), dels ett förslag på ny rutnätsplan (rosa linjer). Den gröna rektangeln motsvarar den byggnad i kvarteret Borgmästaren som förundersökningen gjordes kring. Kartakt 04-nys-107. Skala 1:5 000.

Figur 5. Plan från 1665 som visar det förslag på ny rutnätsplan som i stort sett kom att genomföras. Den gröna rektangeln motsvarar den byggnad i kvarteret Borgmästaren som förundersökningen gjordes kring. Kartakt 04-nys-106. Skala 1:5 000.

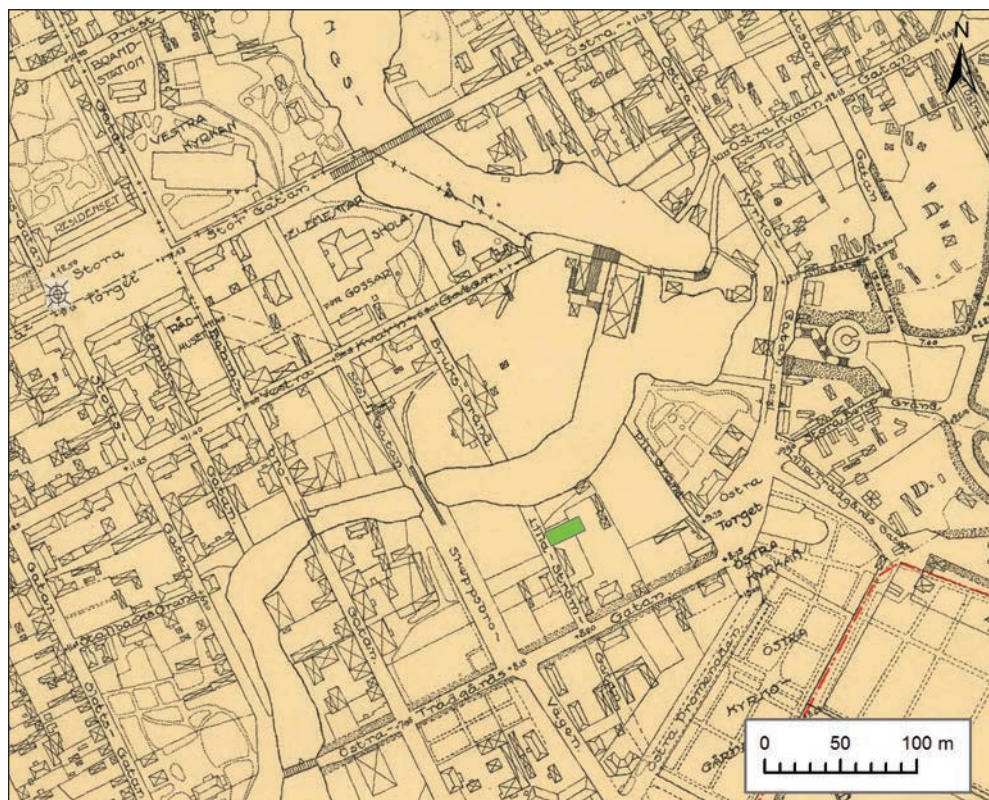
Figur 6. Karta från 1676. Den gröna rektangeln motsvarar den byggnad i kvarteret Borgmästaren som förundersökningen gjordes kring. Kartakt 04-nys-16. Skala 1:5 000.

Figur 7. Karta från 1696. Den gröna rektangeln motsvarar den byggnad i kvarteret Borgmästaren som förundersökningen gjordes kring. Kartakt 04-nys-10. Skala 1:5 000.

Figur 8. Karta från 1888. Den gröna rektangeln motsvarar den byggnad i kvarteret Borgmästaren som förundersökningen gjordes kring. Kartakt 04-nys-191. Skala 1:5 000.

Figur 9. Karta från 1923. Den gröna rektangeln motsvarar den byggnad i kvarteret Borgmästaren som förundersökningen gjordes kring. Kartakt 04-nys-120. Skala 1:5 000.

En stor och ett antal mindre arkeologiska undersökningar och observationer har tidigare genomförts inom fastigheten Borgmästaren. I dess södra delar har man påträffat flera murade källarvalv, och rester av bebyggelse och kulturlager daterade till medeltid och framåt har gjorts i ett flertal schakt som grävts i området (Broberg 1979:33; Stads-GIS Nyköping 2015).

Den största undersökningen genomfördes 1981, då man grävde ett schakt i den sydvästra kvadranten av Borgmästaren, samt en yta på andra sidan Lilla Strömgatan inom fastigheten Folkungabron. Man påträffade då ett upp till 0,5 meter tjockt kulturlager vars äldsta skikt innehöll byggnadslämningar och fynd med datering till 1000- och 1100-tal. Vid undersökningen framkom även kavelbrolagda gator motsvarande den ”vattugränd” och ”ringgata” som kan ses på den äldsta kartan över staden (figur 4), samt tre stenkällare (Nordeman & Douglas 1987:209; Pettersson 2009:5).

År 2009 gjorde Sörmlands museum en förundersökning på tomten Borgmästaren 2, och man grävde då ett L-format schakt öster om den byggnad som berördes av den i denna rapport redovisade undersökningen (jfr figur 10–11). I schaktet framkom 0,4–1,1 meter tjocka kulturlager under 0,2–0,8 meter sentida påförda lager. I den mellersta delen av schaktet påträffades en stenlagd yta täckt av ett brandlager. Stenläggningen tolkades vara ett golv i en medeltida byggnad. Dateringen, 1280–1400 e.Kr, baserades på en ¹⁴C-analys av ett förkolnat trästycke som låg direkt på stenläggningen i botten av brandlagret. Keramik med datering till 1200- eller 1300-tal påträffades också i botten av brandlagret. Över brandlagret fanns även partier med en yngre stenläggning (Pettersson 2009:8f).

Den arkeologiska undersökningen

Undersökningsområde

De ytor som skulle schaktas ur i samband med exploateringen låg samtliga i direkt anslutning till den stående tvåvåningsbyggnaden på tomten. Man skulle gräva dels ett schakt runt hela byggnaden, dels utlöpare till befintliga eller planerade brunnar (figur 10). Byggnaden ligger i kvartersmark, vid undersökningstillfället omgiven av grusade ytor i norr, öster och väster samt gränsande till den asfalterade Lilla Strömgatan i väster. Marken sluttar ner mot Nyköpingsån i norr, vilket innebär att dagens naturliga markyta ligger på cirka +8 meter över havet vid byggnadens södra sida och +7 meter över havet vid dess norra sida.

Syfte och metod

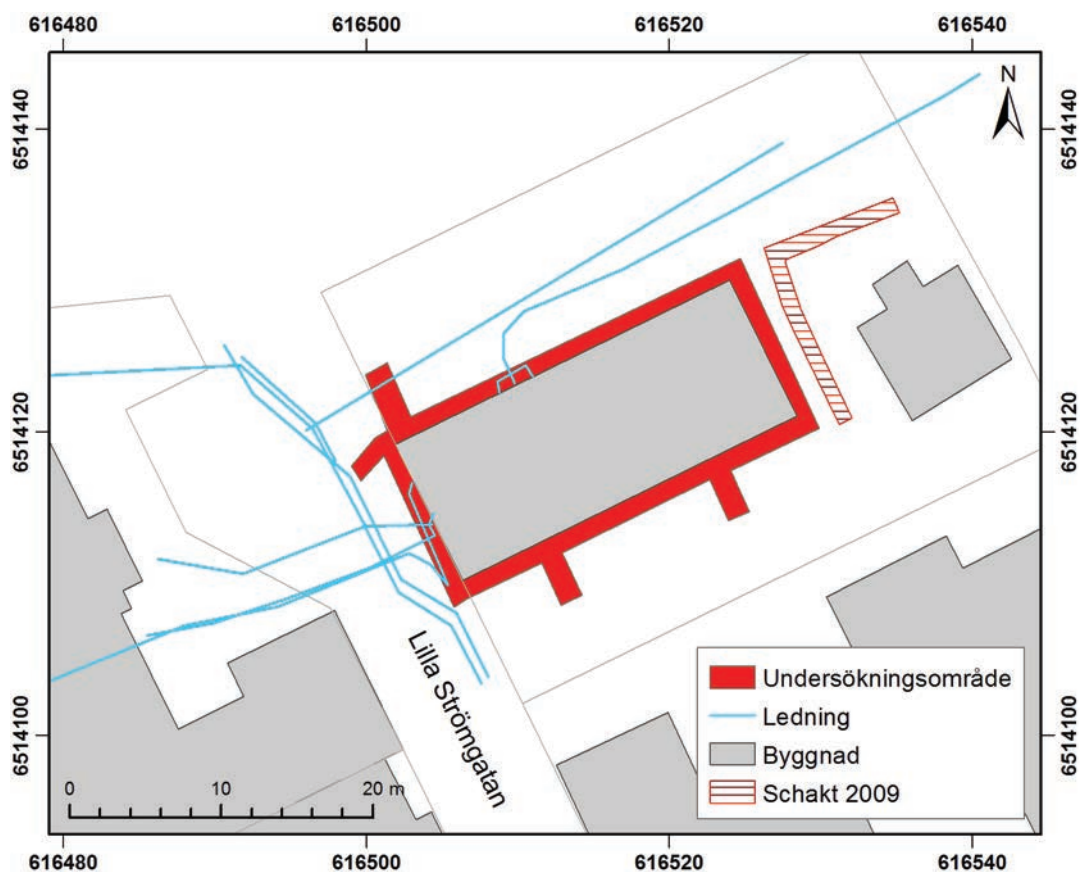
Syftet med förundersökningen var i huvudsak att bilda underlag för länsstyrelsens fortsatta handläggning i ärendet. Förundersökningen skulle klargöra eventuell förekomst av kulturlager och konstruktioner. Vidare skulle kulturlagrens tjocklek samt lager och eventuella konstruktioners karaktär och datering fastställas. Förundersökningen skulle också resultera i en värdering av lämningarnas kunskapspotential. Om det visade sig att de eventuella påträffade lämningarna var av ringa omfattning skulle de om möjligt, efter samråd med länsstyrelsen, undersökas och tas bort inom ramen för förundersökningen.

Undersökningen planerades inledningsvis som en förundersökning som skulle genomföras före den aktuella exploateringen. Ett antal schakt, fördelade längs byggnadens norra, östra och södra sidor samt ut i Lilla Strömgatan, skulle tas upp med

hjälp av grävmaskin. Inga schakt planerades längs byggnadens västra sida då ett stort antal kända ledningar löper där. Om bebyggelse lämningar, andra konstruktioner samt avsatta (primära) lager påträffades skulle dessa i huvudsak undersökas genom manuell grävning med skårslev och spade/hacka, enligt kontextuell metod. Schakten skulle grävas till orörd mark, alternativt till mellan 1,5 och 2 meters djup, så att en uppfattning om alla eventuella tidshorisonter kunde nås.

Konstruktioner, nedgrävningar och lager skulle dokumenteras i plan genom digital inmätning med hjälp av GPS (GNSS med nätverks-RTK) och dokumentationssystemet Intrasis 3.0. Kontexter som krävde mer detaljerad dokumentation för tolkning och redovisning skulle även dokumenteras genom plan- och/eller sektionssritning i skala 1:20. Sektionsritningar planerades även att göras av hela eller delar av schaktväggarna. Anläggningar och konstruktioner skulle fotograferas med digitalkamera.

När arbetet inleddes stod det dock klart att det av logistiska och utrymmesmässiga skäl var ogörligt att gräva punktvisa sökschakt längs väggarna, då utrymmena för att manövrera en grävmaskin och för lagring av schaktmassor var mycket begränsade. Det beslutades därför att schakten skulle grävas utan avbrott längs väggarna, vilket i princip medförde att förundersökningen genomfördes som en schaktningsövervakning. Med anledning av den begränsade förekomsten av arkeologiska lämningar kom kulturlager och konstruktioner enbart att dokumenteras genom sektionssritning och/eller beskrivning, samt inmätning av höjder (dagens marknivåer) med GPS. Eftersom schakten var smala och lämningarna endast var synliga i de yttre schaktväggarna var möjligheterna till fotodokumentation mycket begränsade, och därmed har inga fotografier arkiverats.

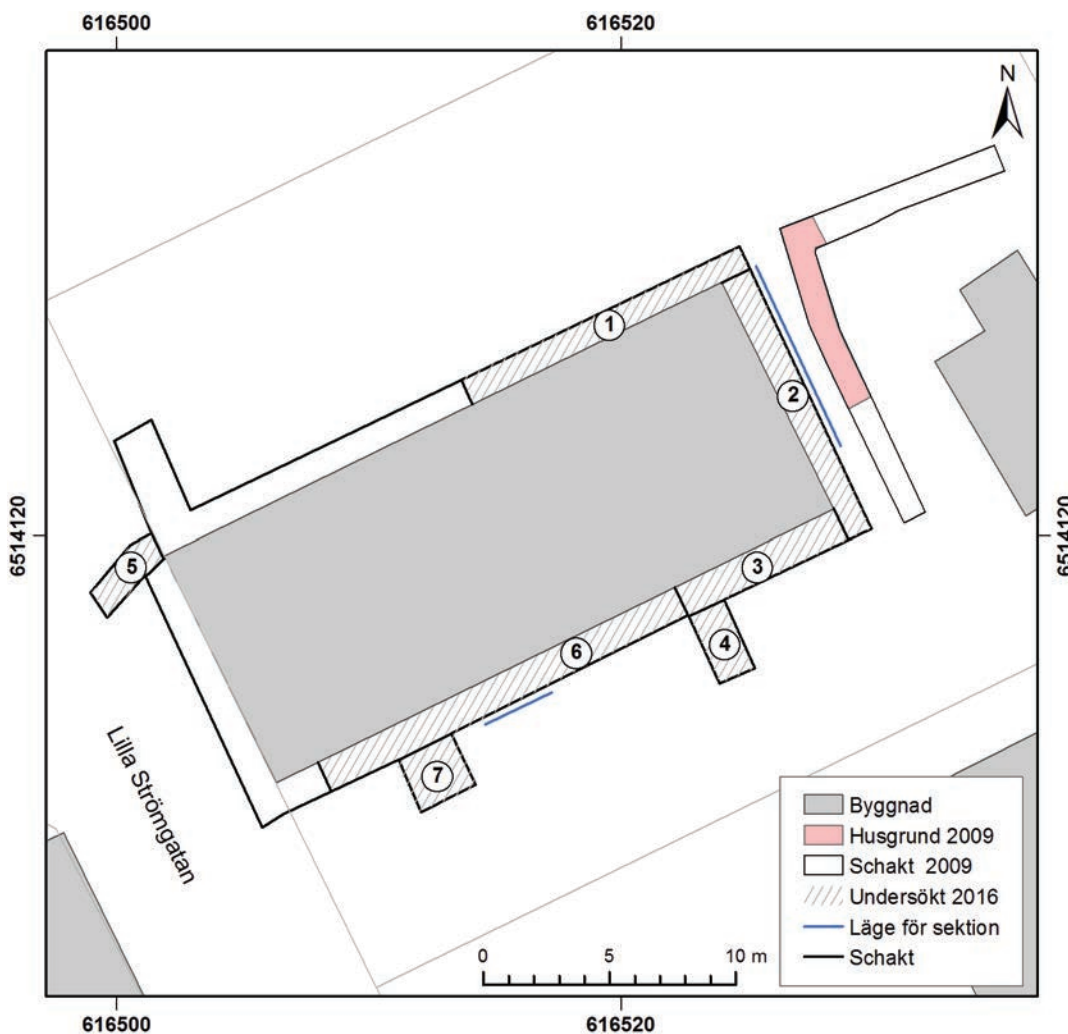
Figur 10. Undersökningsområdet (den planerade exploateringsytan) markerat med röd färg. På planen ses även kända ledningar, och läget för förundersökningsschaktet 2009. Utdrag ur Fastighetskartan. Skala 1:500.

Resultat

Schakten runt och ut från byggnaden grävdes sammanhängande, men för att underlätta beskrivningen av dem har de i texten nedan delats upp i delområden: Schakt 1–7 (figur 11). Samtliga schakt längs byggnaden grävdes i befintliga rörschakt, så de iakttagelser av konstruktioner och kulturlager som har gjorts har endast kunnat göras i de yttre schaktväggarna. För utförligare beskrivningar av samtliga lager som påträffades i schakten hänvisas till schaktbeskrivningarna i bilaga 1.

Schakt 1

Schaktet var cirka 12,3 meter långt och 1,1 meter brett, och grävdes till 2 meters djup längs den östra delen av byggnadens norra vägg. I schaktets västra parti kunde äldre kulturlager ses i schaktväggen från 1,2 meters djup och nedåt. Det yngsta lagret bestod av mörkbrun silt med inslag av tegel och djurben. I lagret påträffades en skärva yngre rödgods (F1) med datering till 1730–1750. Under detta lager fanns ett mer homogent 0,3 meter tjockt mellanbrunt lerlager med inslag av tegel, och även i detta påträffades keramik i form av två skärvor yngre rödgods (F2–3) daterade till mellan 1550 och 1650. Lerlagret överlagrade ett sotigt siltlager med inslag av kol, bränd lera, tegel och djurben. Detta lager låg på 2 meters djup och påträffades även i plan på schaktbotten. Inga fynd gjordes i det äldsta lagret.

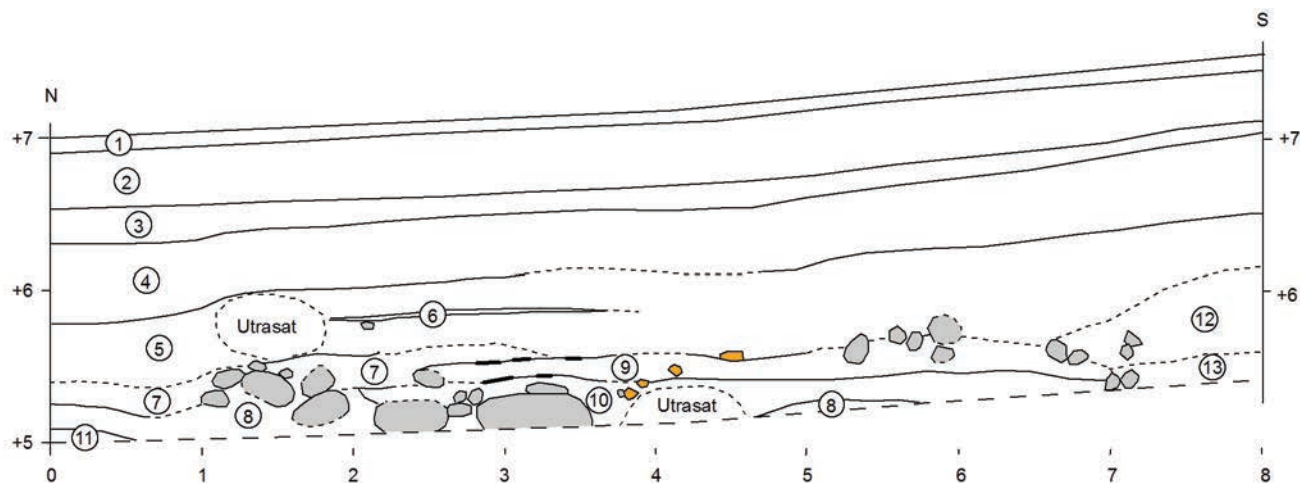
Figur 11. Schaktplan över de sju undersökta ytorna. På planen ses även läget för den medeltida byggnad som undersöktes 2009, samt lägena för de sektionsritningar som framställts i de yttre schaktväggarna i schakt 2 och 6. Skala 1:300.

Schakt 2

Schakt 2 var cirka $11,4 \times 1,2$ meter stort, och grävdes till mellan 1,8 (i söder) och 2 (i norr) meters djup i den sluttande markens längs byggnadens östra sida. Även i detta schakt framkom äldre kulturlager på cirka 1,2 meters djup. Det yngsta var 0,3–0,45 meter tjockt och bestod av mörkbrun lerig silt med inslag av småsten, tegel och kol (L5 i sektion 1, figur 13). I lagret påträffades fynd av yngre rödgoods (F4–5) daterade till 1600-talet, samt fönsterglas (F6–7). I schaktets norra del överlagrade detta lager ett mellanbrunt lerlager med kol, småsten och tegel (L7) med fynd av en rödgodsskärva daterad till 1690–1740 (F8), som i sin tur låg över ett antal rundade naturstenar (figur 12) som tolkats utgöra rester av en syllstensgrund. Stenraden, ställvis flerskiktad, fortsatte 3,6 meter mot söder, och låg i ett lager gulgrå silt (L8). Den överlagrades i sitt södra parti av bränd sand/grus med inslag av kol och förkolnade träbitar (L10) och ett gulbrunt lerlager (L9). Inga fynd påträffades på dessa nivåer. I det allra nordligaste partiet av schaktet, under det gulgrå siltlagret som stenraden låg i inom detta parti, skymtades ett ännu äldre svartbrunt lerigt lager med inslag av kol och tegel (L11), även detta utan daterande fynd.

Figur 12. Stenraden i schakt 2 ses på botten av schaktet. Foto mot norr av Britta Kihlstedt.

Figur 12. Sektion 1 i schakt 2. Skala 1:50. Grå färg är stenar, orange färg är tegel. Ritning: Kristina Jonsson.

Lagerbeskrivningar:

1. Fint grus (gårdsyta).
2. Grus/singel (utfyllning).
3. Gulorange sand (utfyllning).
4. Gulbrun silt (utfyllning).
5. Mörkbrun lerig silt, inslag av småsten, kol, tegel (omrört/påfört kulturlager).
6. Gulgrå silt.
7. Mellanbrun siltig lera, inslag av småsten, kol, tegel (avsatt kulturlager).
8. Gulgrå silt (utfyllning).
9. Gulbrun lera med kol (brandlager).
10. Orangebrun (bränd) sand och grus, inslag av kol och förkolnat trä (golv/sättilager).
11. Svartbrun lerig silt, inslag av kol och tegel (avsatt kulturlager).

Schakt 3

Schaktet var cirka $7 \times 1,3$ meter stort och grävdes till 1,7–1,8 meters djup längs byggnadens sydöstra sida. Lagerbilden på denna sida av byggnaden var annorlunda i jämförelse med schakten längs byggnadens gavel och norrsida; det förekom inte lika tjocka recenta utfyllnadslager. Under grusbeläggningen på gårdsytan kom ett 0,3–0,4 meter tjockt mörkbrunt lerigt siltlager med tegel och småsten, liknande de övre kulturlagren i schakten 1 och 2. Under detta fanns endast silt och lera. Inga fynd påträffades.

Schakt 4

Schakt 4 grävdes ut från den västra kanten av schakt 3 i sydost, och var cirka $3 \times 1-1,2$ meter stort (bottenmått). Det grävdes till mellan 1,2 och 1,5 meters djup. Lagerbilden var snarlik den i schakt 3; inga fynd påträffades.

Schakt 5

Schaktet grävdes från byggnadens sydvästra hörn ut till en avloppsbrunn i Lilla Strömgatan. Det var cirka $3,3 \times 1$ meter stort, och grävdes till 1,6 meters djup. De lager som påträffades var av utfyllnadskaraktär, och innehöll recent material. Ett flertal ledningar framkom på olika nivåer. Marken är urschaktad i sen tid, och inga spår av äldre gatubeläggningar påträffades.

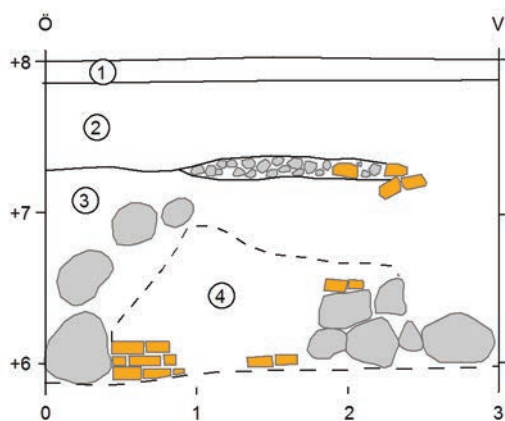
Schakt 6

Schakt 6 var cirka $15,5 \times 1,3$ meter stort, och grävdes till 2 meters djup längs byggnadens södra sida. Lagerbilden överensstämde med den i schakten 3 och 4, men i detta schakt påträffades även en stenpackning under det mörka siltlagret samt lämningar från en sten- och tegelmurad källare (figur 13–14). Stenpackningen, som även innehöll enstaka

tegelstenar i väster, förekom inom en sträcka av 1,6 meter och bestod i huvudsak av oregelbundet formade stenar i storlek 0,05–0,1 meter. Den sten- och tegelmurade väggen var delvis bevarad längs en yta av tre längdmeter, upp till 1,2 meters höjd. Någon säker avgränsning nedåt kunde inte klargöras, då schaktet inte grävdes djupare. Konstruktionen bestod av 0,4–0,7 meter stora rundade naturstenar i ytterkanterna, med tegel mellan dessa.

Figur 13. Rester av sten- och tegelmurad källare i schakt 6. Uppe till höger ses även delar av den ovanliggande stenpackningen. Foto mot sydost av Kristina Jonsson.

Figur 14. Sektion 2 i Schakt 6. Skala 1:50.
Grå färg är stenar, orange färg är tegel. Ritning:
Kristina Jonsson.

Lagerbeskrivningar:

1. Fint grus (gårdsyta).
2. Mörkbrun lerig silt, inslag av tegel och småsten (omrört/påfört kulturlager).
3. Mellanbrun silt, skiktad med ljusa stråke (utfyllning).
4. Tegelhvägg.

Schakt 7

Schaktet var 2 × 2 meter stort och grävdes till 1,6 meters djup ut från den västra delen av Schakt 6 i sydväst. Inte heller i detta schakt framkom lämningar under det mörkbruna siltlagret.

Tolkning och diskussion

Stensyllen som framträdde i schaktväggen i schakt 2 längs byggnadens östra sida utgör med största sannolikhet fortsättningen på den stensläggnings som tolkades utgöra golvet till en byggnad vid den arkeologiska undersökningen 2009. Stenarna i schakt 2 var i huvudsak större än de som illustrerats i planritningen över 2009 års schakt (Pettersson 2009:10), så sannolikt utgör de en vägglinje snarare än en golvyta. Lager 9 och 10 i sektionensritningen i figur 12 torde motsvara ett bränt golv/sättilager samt brandlager. Byggnaden har således, som tidigare konstaterats, förstörts av brand. Vid undersökningen 2009 daterades den till sent 1200- eller 1300-tal (jfr ovan).

De ovanliggande kulturlagren i schakt 2 har med hjälp av keramik daterats till 1700-tal. Den yngsta skärvan påträffades i lagret direkt ovanför den medeltida husgrunden, vilket visar att de överliggande massorna med äldre keramik är påförda. Lagren motsvaras tidsmässigt av det övre kulturlagret i schakt 1 på byggnadens norra sida, och sannolikt av det mörka siltlagret under grusbeläggningen i schakten söder om byggnaden. I schakt 1 och i den nordligaste delen av schakt 2 framkom ett äldre kulturlager på 2 meters djup under dagens marknivå. Inga daterande fynd gjordes i dessa då schakten inte grävdes djupare, men sannolikt är lagren tidigmedeltida med tanke på dateringen av den överliggande husgrunden i schakt 2. Vid den tiden gick Nyköpingsåns strandlinje strax norr om de aktuella ytorna (Stads-GIS Nyköping 2015).

Den sten- och tegelmurade källaren i schakt 6 är svårtolkad vad gäller konstruktion och datering, då endast delvis raserade partier kunde ses i schaktväggen mot norr. Om det överliggande mörka kulturpåverkade siltlagret är samtida med de i schakt 1 och 2, det vill säga från 1700-talet, kan källaren vara medeltida eller från 1600-talet. Källare har tidigare påträffats vid undersökningar inom fastigheten, men de har ej närmare daterats. I samband med undersökningen 2009 gjordes en kalkbruksanalys av bruk från ett källarvalv som finns bevarat under den bod från 1800-talets mitt som står direkt öster om det schakt som då grävdes (figur 10). Detta kunde dock inte, med denna metod, dateras närmare än till tiden före 1800-talets mitt.

Utvärdering

Eftersom schakten nästan uteslutande var placerade direkt intill husväggar på en byggnad med källare bestod huvuddelen av undersökningsområdet av redan urschaktade ytor. Som så ofta är fallet när man tömmer gamla ledningsschakt grävde man dock lite bredare schakt än vad som tidigare gjorts, och äldre lämningar blev därmed synliga i de yttre schaktväggarna. I de nordligaste delarna påträffades även avsatta kulturlager i botten av schakten (i plan). Att delar av en medeltida byggnad samt en tegelmurad källare kunde dokumenteras måste därmed sägas vara ett oväntat gott resultat ur en arkeologisk synvinkel, med tanke på de begränsade förutsättningarna.

Arkeologiska lämningar från tidigmedeltid och framåt har vid ett flertal tillfällen undersökts inom fastigheten Borgmästaren samt i intilliggande kvarter och gator. Området är högtintressant vad gäller Nyköpings tidiga historia. Om ytterligare ytor ska exploateras är därför vidare arkeologiska insatser nödvändiga.

Referenser

Kart- och arkivmaterial

Lantmäterimyndigheternas arkiv, Södermanlands län, Nyköpings stad

Grundkarta 1665, akt 04-nys-106
Grundkarta 1665, akt 04-nys-107
Utredning, Stadens gamla tomtbok 1676, akt 04-nys-16
Grundkarta 1696, akt 04-nys-10
Karta 1888, akt 04-nys-191
Stadsplan 1923, akt 04-nys-120

Stads-GIS Nyköping

Framställt av Björn Pettersson, Sörmlands museum, 2015. Se även:
Pettersson, B. 2004. *Förstudie. Stadsarkeologiskt register. medeltid - nyare tid. RAA 231, Nicolai socken, Nyköpings kommun, Södermanlands län*. Sörmlands museum, Arkeologiska meddelanden 2004:05.

Litteratur

Broberg, B. 1979. *Nyköping*. Rapport, Riksantikvarieämbetet och Statens historiska museer. Medeltidsstaden, 13. Stockholm.

Gustafsson, P. 2014. Fridens plats. *Ett aros blir en köping – arkeologi i Åkroken och Nyköping* (red. L. Norberg), s. 24–35. Nyköping.

Gustafsson, P. & Norberg, L. 2014. Livet runt kröken. *Ett aros blir en köping – arkeologi i Åkroken och Nyköping* (red. L. Norberg), s. 14–23. Nyköping.

Nordeman, K. & Douglas, M. 1987. *Nyköping. 7000 år på 20 år: Arkeologiska undersökningar i Mellansverige*, s. 203–210. Stockholm.

Pettersson, B. 2009. *Arkeologisk förundersökning. Borgmästaren. Medeltid & Nyare tid. Fornlämning Nyköping 231:1, Borgmästaren 2, Allhelgona socken, Nyköpings kommun, Södermanlands län*. Arkeologiska meddelanden 2009:07, Sörmlands museum. Nyköping.

Tekniska och administrativa uppgifter

Stiftelsen Kulturmiljövård projektnr:	15082 (Borgmästaren) 15083 (Lilla Strömgatan)
Länstyrelsen dnr, beslutsdatum:	15082: 431-3589-2015 (2015-07-10, tilläggsbeslut 2016-07-06) 15083: 431-4072-2015 (2015-07-10)
Typ av undersökning:	Arkeologisk förundersökning
Undersökningsperiod:	22/8–12/9 2016
Personal:	Kristina Jonsson (projektledare) Britta Kihlstedt
Landskap:	Södermanland
Län:	Södermanland
Kommun:	Nyköping
Socken:	Nyköpings stad
Fastighet:	Borgmästaren 2, Lilla Strömgatan
Fornlämning:	Nyköping 231:1
Fastighetskartan:	65G1B6 Nyköping
Koordinater:	6514127/616525
Koordinatsystem:	Sweref 99 TM
Höjdsystem:	RH 2000
Inmätningmetod:	RTK-GPS samt manuell inprickning
Dokumentationshandlingar:	Inga dokumentationshandlingar utöver rapporten kommer att arkiveras.
Fynd:	Fynden tillvaratogs ej.

Bilaga 1. Schaktbeskrivningar

Schakt	Längd (m)	Bredd (m)	Djup (m)	Läge	Beskrivning (från dagens markyta och ner), inkl. fyndförekomst
1	12,3	1,1	2,0	Längs byggnadens nordöstra sida	I schaktets västra del: 0,05 m fint grus (ytbeläggning); 0,2–0,3 m grus/singel (sättlager); 0,1–0,2 m gulorange sand (utfyllning); 0,5 m gulbrun lerig silt (utfyllnad); 0,05–0,15 m varviga linser ljus- och mörkbrun silt; 0,3 m omrörd mellanbrun silt med inslag av tegel och djurben (F1 keramik); 0,3 m mellanbrun homogen brun lera med inslag av tegel (F2–3 keramik); avsatt sotigt lerlager med kol, bränd lera, tegel, djurben (schaktbotten).
2	11,4	1,2	1,8–2,0	Längs byggnadens östra sida	I schaktets västra del: 0,05 m fint grus (ytbeläggning); 0,2–0,3 m grus/singel (sättlager); 0,1–0,2 m gulorange sand (utfyllning); 0,5 m gulbrun lerig silt (utfyllnad); 0,3–0,45 m mörkbrun omrörd lerig silt med inslag av småsten, kol, tegel (F4–7, keramik och fönsterglas), ställvis bruten av ljus siltlin; 0,1–0,15 m mellanbrun avsatt siltig lera med inslag av småsten, kol och tegel (F8 keramik); gulbrun lera med kol, förkolnade träbitar i topp och botten (brandlager); Orangebrun bränd sand och grus, inslag av kol och förkolnat trä (golv/sättlager); stenar 0,2–0,7 m stora (utrasad kallmur, syllstensgrund); 0,15–0,2 m gulgrå silt (utjämning); avsatt svartbrun lerig silt med inslag av kol och tegel (schaktbotten). I schaktets östra del: 0,05 m fint grus (ytbeläggning); 0,2–0,3 m grus/singel (sättlager); 0,1–0,2 m gulorange sand (utfyllning); 0,5 m gulbrun lerig silt (utfyllnad); 0,2 m ljusbrun silt (utfyllning); gulbrun silt (schaktbotten).
3	7	1,3	1,7–1,8	Längs byggnadens sydöstra sida	0,1–0,2 m grus (ytbeläggning); ställvis 0,1 m ljusbrun silt (utfyllning); 0,3–0,4 m omrörd mörkbrun lerig silt med inslag av tegel och småsten; 0,2–0,3 m gulbrun silt; gråbrun lera ner till schaktbotten.
4	3	1,0–1,2	1,2–1,5	Från den västra kanten av Schakt 3 mot söder	0,1 m grus (ytbeläggning); 0,1 m ljusbrun silt (utfyllning); 0,2–0,3 m omrörd mörkbrun lerig silt med inslag av tegel och småsten; 0,1–0,2 m gulbrun silt (utfyllning); 0,3 m orangebrun grusig silt; gråbrun lera ner till schaktbotten.
5				Från byggnadens nordvästra hörn mot väster i Lilla Strömgatan	0,05 m asfalt; 0,4 m grus och småsten (bärlager); 0,2 m gulbrun silt (utfyllning); 0,2 m grå lera (utfyllning); 0,1 m ljusbrun silt (utfyllning); 0,8–1,0 m svartbrun silt med inslag av recent material (tegel, järnskrot, buteljglas), ställvis uppbruten av ljusare siltlinser; gråbrun lera ställvis mot schaktbotten.
6	15,5	1,3	2,0	Längs byggnadens södra sida	0,2 m grus (ytbeläggning); 0,2–0,4 m omrörd mörkbrun lerig silt med inslag av tegel och småsten; 0,2–0,3 m gulbrun silt; ljusbrun lera ner till schaktbotten. Centralt i schaktet: 0,1 m grus (ytbeläggning); 0,2–0,4 m omrörd mörkbrun lerig silt med inslag av tegel och småsten; 0,1–0,15 m tjock packning av oregelbundna stenar i storlek 0,05–0,1 m samt endtaka tegel; 0,3–0,7 m mellanbrun omrörd silt med inslag av tegel, småsten och djurben, ställvis med skikt av ljusare stråk; 0,4–0,7 m stora stenar samt tegelmurad vägg (kraftigt raserad) ner till schaktbotten.
7	2,0	2,0	1,6	Från den västra delen av Schakt 6 mot söder	0,2 m grus (ytbeläggning); 0,3 m omrörd mörkbrun lerig silt med inslag av tegel och småsten; 0,2 m gulbrun silt; gråbrun lera ner till schaktbotten.

Bilaga 2. Fyndlista

Fynden har ej tillvaratagits.

Nr	Material	Typ	Del	Antal	Vikt (g)	Schakt nr	Datering	Anmärkning
1	Yngre rödgods	Fat	Mynning	1	3,7	1	1730–1750	Gul glasyr på kant
2	Yngre rödgods	Fat/kruka	Buk	1	4,3	1	1550–1650	Brun glasyr på in- och utsida
3	Yngre rödgods	Gryta	Buk	1	1,3	2	1550–1650	Brun glasyr på insida
4	Yngre rödgods	Gryta	Mynning	1	3,2	2	1600-tal	Gulbrun glasyr på insida
5	Yngre rödgods	Gryta	Buk	1	9,6	2	1600–1650	Svartbrun glasyr på insida
6	Glas	Fönsterglas	Kantbit	1	2,6	2	–	–
7	Glas	Fönsterglas	–	1	0,4	2	–	–
8	Yngre rödgods	Fat	Mynning	1	1,4	2	1690–1740	Gulbrun glasyr, vitslammad botten